

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/173419,Razem-mimo-roznic-dodatek-historyczny-do-Gazety-Polskiej-9-listopada-2022.html>
01.03.2026, 07:38

„Razem mimo różnic” – dodatek historyczny do „Gazety Polskiej” (9 listopada 2022)

09.11.2022

Zapraszamy do lektury dodatku prasowego z okazji 104. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

W dodatku:

- dr Karol Nawrocki: *Razem mimo różnic. Pokolenie Dmowskiego i Piłsudskiego*
- prof. dr hab. Włodzimierz Suleja: *Ideowy przywódca niepokornego pokolenia*
- prof. dr hab. Krzysztof Kawalec: *Dyplomata i wizjoner*
- dr hab. Marcin Kruszyński: *Codziennosc u progu niepodległości*

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Dodatek IPN

Pokolenie Dmowskiego i Piłsudskiego

Razem mimo różnic

Na gruzach I wojny światowej nasi przodkowie wybili się na niepodległość i potrafili ją obronić. Mamy prawo być z nich dumni.



dr Karol
Nawrocki

prezes Instytutu Pamięci Narodowej

Zofia Nałkowska była pełna trwogi, gdy jesienią 1918 roku jej rodacy świętowali świeżo odzyskaną niepodległość. „Polska, szalona i radosna z odzyskanej wolności, leży dziś między Rosją bolszewicką i zrewolucjonizowanymi, socjaldemokratycznymi Niemcami” – zauważyła pisarka. „Ogromne, tak ciężko okupione zwycięstwo (...) Piłsudskiego wydaje mi się już teraz zakreślone na krótką metę” – notowała w swoich „Dziennikach” pod datą 13 listopada.

Ta „krótka meta” rozciągnęła się na ponad dwie dekady. Nie byłoby to możliwe bez gigantycznego wysiłku ówczesnego pokolenia Polaków. W skrajnie trudnych warunkach zdołali oni odbudować państwo po przeszło wieku niewoli i stworzyć prawie milionową armię, która już wkrótce pobiła bolszewików na przedpolach Warszawy i Lwowa.

„Po 120 latach przysły kordony. (...) Cztery pokolenia na darmo na tę chwilę czekały, piąte doczekało” – pisał w roku 1919 Jędrzej Moraczewski, pamiętany dziś jako pierwszy premier II RP. Pięć lat wcześniej, w sierpniu 1914 roku, taki scenariusz wciąż wydawał się mało prawdopodobny, choć wreszcie stanęły przeciwko sobie armie państw zaborczych: z jednej strony Niemiec i Austro-Węgier, z drugiej Rosji. Długi konflikt wyczerpał wszystkie trzy mocarstwa. Ale to, że na mapie Europy utrzyma się niepodległa Polska, jesienią 1918 roku nie było wcale oczywiste. Jej los i kształt dopiero się wykuwały.

Nasza zachodnia granica nabierała konturów na forum dyplomatycznym oraz w czasie czterech zrywów wymierzonych przeciwko Niemcom – powstania wielkopolskiego i trzech śląskich. Na wschodzie Polacy toczyli z Ukraińcami zwycięskie walki o Lwów. Później musieli się przeciwstawić dużo groźniejszemu wrogowi – bolszewi-

kom, którzy „przez trupa białej Polski” chcieli nieść Europie krwawą rewolucję.

Gdy 11 listopada 1918 roku Józef Piłsudski przejmował zwierzchnictwo nad Wojskiem Polskim, liczyło ono nie więcej niż 10 tys. żołnierzy. Duża część ziem polskich była poważnie zniszczona wskutek I wojny światowej. Na domiar złego w kraju szalała epidemia grypy hiszpanki, a miejscowi komuniści jeszcze dolewali oliwy do ognia, wzywając do strajków, dezercji i bojkotu obowiązków podatkowego.

Sytuację udało się opanować – także dlatego, że w tym krytycznym czasie najważniejsze siły polityczne potrafiły grać do jednej bramki. Roman Dmowski i Ignacy Jan Paderewski skutecznie walczyli o sprawę polską na salonach dyplomatycznych, Wojciech Korfanty – m.in. jako dyktator III powstania śląskiego. Kazimierz Sosnkowski sprawnie organizował armię, a Piłsudski poprowadził ją do wielkiego zwycięstwa nad bolszewikami. Wincenty Witos do obrony niepodległości mobilizował chłopów, Ignacy Daszyński – robotników. Swoją cegiełkę dołożyły tysiące żołnierzy, w tym ochotników. A także ci wszyscy, którzy na zapleczu frontu – w Biurze Szyfrów, urzędach, szpitalach czy na kolei – sumiennie wykonywali wtedy swoją pracę. Dziś jesteśmy im winni wdzięczną pamięć.

PARTNER DODATKU:



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

„Razem pomimo różnic” – dodatek historyczny do „Gazety Polskiej”

Pliki do pobrania

[„Razem pomimo różnic” – dodatek historyczny do „Gazety Polskiej” \(do pobrania\) \(pdf, 7.37 MB\)](#)